

УДК 94 (477)

А. Криськов канд. істор. наук, доц., В. Грузін

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**УРЯДОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ІПОТЕЧНИХ
БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ 1890-Х РР.**

A.Kryskov, V.Hruzin

**GOVERNMENT REGULATION OF EQUITY MORTGAGE BANK'S ACTIVITY IN
CRISIS OF THE LATE NINETEENTH CENTURY**

Фінансова криза, що набирала обертів у Російській імперії з середини 1899 р., призвела до відчутного падіння котирування цінних паперів на фондовому ринку країни, у тому числі і заставних листів акціонерних іпотечних банків. Приватні банки перебували у несприятливих кризових умовах. Їх закладні листи втрачали курсову вартість, що призводило до здорожчання приватного кредиту, і за цих умов уряд не міг залишатися осторонь. Іншим фактором, який вимагав адекватного реагування держави, було погане фінансове становище окремих іпотечних установ, що стало наслідком зловживань органів управління цих акціонерних банків. У сприятливих умовах 1890-х рр. Міністерство фінансів не втручалося у внутрішню діяльність приватних банків, не використовуючи на повну потужність можливостей контролю, які надавало чинне законодавство. Економічна криза змінила ставлення суспільства та уряду до фінансового становища приватних кредитних установ. В умовах нестабільності ускладнення у тому чи іншому банку ставали відчутною загрозою для всієї системи довгострокового кредиту імперії. Порівняно з іншими кредитними установами правове становище акціонерних земельних банків надавало певні преференції. Їх позики забезпечувалися нерухомістю, а не паперами чи товарами в обігу, та мали довготривалий характер, що нівелювало ринкові коливання, викликані кризовими явищами в економіці. Більша частина капіталів цих банків, відповідно до вимог законодавства, була розміщена у державних або гарантованих цінних паперах. Вплив кризових явищ безпосередньо не призводив до банкрутства земельних банків, проте тісні зв'язки земельних банків із комерційними, які перебували у значно гіршому фінансовому становищі, становили суттєву загрозу для подальшого існування. Комерційні банки широко залучали кошти земельних банків для спекулятивних операцій у виробництві, будівництві, фінансах, по яких криза завдала найбільш суттєвого удару. Таким чином, політика уряду, спрямована на уніфікацію та централізацію діяльності земельних банків, суттєво доповнювалася зусиллями окремих фінансових угруповань, що спричиняло монополізацію приватного іпотечного кредиту. Окремі зусилля уряду були спрямовані на підвищення надійності приватних іпотечних банків та диверсифікацію їх ризиків. Досягалося це шляхом правового обмеження їх фінансових відносин із комерційними кредитними установами та недопущення надмірної концентрації. На досягнення цієї ж мети були спрямовані і вимоги щодо збереження запасного капіталу у державних або гарантованих цінних паперах виключно на рахунках Державного банку.